

Türk Eczacılığına Önemli Katkısı Olan Bir Asker: Prof.Dr. Gen. Enver İzgü

A Soldier Who has Important Contributions to Turkish Pharmacy: Prof.Dr. Gen. Enver İzgü: Review

Mehmet Barlas UZUN,^a
Gizem GÜLPINAR,^a
Gülbin ÖZÇELİKAY^a

^aEczacılık İşletmeciliği AD,
Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi,
Ankara

Geliş Tarihi/Received: 03.03.2015
Kabul Tarihi/Accepted: 19.11.2015

*Bu çalışma 41. Uluslararası Eczacılık Tarihi
Kongresi (10-14 Eylül 2013, Paris-Fransa)'nde
poster bildirisi olarak sunulmuştur.*

Yazışma Adresi/Correspondence:
Mehmet Barlas UZUN
Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi,
Eczacılık İşletmeciliği AD,
Ankara,
TÜRKİYE/TURKEY
mehmetbarlasuzun@gmail.com

ÖZET Bu çalışmada, Eczacı General Prof.Dr. Enver İzgü'nün hayatı, bilimsel çalışmaları, kitapları, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesinin kurulması ve gelişimine katkıları ele alınarak Türkiye'de eczacılık tarihindeki yeri ve önemi tartışılacaktır. Enver İzgü 1916 yılında Sivas ilinin Koçhisar ilçesinde dünyaya gelmiştir. Kuleli ve Maltepe askeri Lisesinde ortaokul ve lise eğitimini tamamlayan Enver İzgü, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Eczacılık Yüksek Okulu'ndan 1937 yılında mezun olmuştur. 1938-1941 yılları arasında Bayburt'ta görev yapan Enver İzgü aynı zamanda ortaokullara fizik, kimya dersleri vermiştir. 1941 yılında Gülhane Askeri Hastanesine dönerek Farmasötik Kimya ve Biyokimya asistanlığı yapmış ve 1950 yılında Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya bölümünde doktorasını bitirmiştir. 1953 yılında, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Profesörler Kurulu'nda görev alan İzgü Ankara Üniversitesine bağlı Eczacı Fakültesi açılması konusunda bir karar alınmasında önemli katkıları olmuştur. Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nin kurulması aşamasında da önemli katkıları olan Enver İzgü, 1968 yılında Tuğgeneral rütbesine terfi etmiştir. 1976 yılında ordudan emekli olmuş, 1980-1982 yılları arasında Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanlığı görevini sürdürmüştür. Farmasötik Teknoloji alanında çok sayıda araştırma ve eserin sahibi olması yanında, araştırmacı gençler yetiştirme, pek çok fakültede farmasötik teknoloji dersleri vermiş ve yeni laboratuvar teknikleri ve düzenini kurma yönünde önemli çalışmalar yapmıştır. Prof.Dr. Enver İzgü 22 Ağustos 2012 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam öyküsü; tıp tarihi; askeri tıp

ABSTRACT In this study we discuss, scientific works of pharmacist general Prof.Dr. Enver İzgü, his books, the scientists that trained by him, his efforts to founding and development of Ankara University Pharmacy Faculty, also his place and importance in pharmacy history in Turkey. Enver İzgü was born in Koçhisar, Sivas in 1916. He finished his junior high school and high school education in Kuleli and Maltepe Military Schools. He started his education in İstanbul University Science Faculty Pharmacy Academy at 1934 and graduated at 1937. Enver İzgü turned Gülhane Military Hospital in 1941. He finished his doctorate in Ankara University Science Faculty Chemistry Department in 1950. Enver İzgü took part in Ankara University Medicine Faculty Professor Council in 1953 and he had great contributions to take decision about founding a pharmacy faculty in Ankara University. He promoted to brigadier general rank in 1968. He retired from army in 1976. He had been dean in Ankara University Pharmacy Faculty between 1980-1982. He has lots of research and books in pharmaceutical technology field, besides he did important works for training young researchers, set up new laboratory technicians and orders. Prof.Dr. Enver İzgü lost his life in 22 August 2012.

Key Words: Biography; history of medicine; military medicine

Türkiye Klinikleri J Med Ethics 2016;24(1):30-4

Enver İzgü 1916 yılında babasının kaymakam vekilliği yaptığı Sivas ilinin Koçhisar kasabasında dünyaya gelmiştir. İsmi doğduğu günlerde Koçhisar'dan geçen ünlü kumandan Enver Paşa'dan alan Enver

İzğü'nün babası Miralayzadeler'den İsmail Bey ve annesi de Ahipaşazadeler'den Fatma Hanım'dır. Koçhisar'da yaşayan aile, bir süre sonra babasının tayini nedeniyle Sivas'a taşınmıştır.^{1,a}

1922 yılında babasının Eskişehir temyiz mahkemesine tayini nedeniyle aile tekrar taşınmış ve Enver Bey Eskişehir'de Turan ilkokulunda eğitime başlamıştır. Daha sonra Kuleli ve Maltepe Askeri Lisesi'ndeki ortaokul ve lise eğitimini 1934 yılında tamamlamıştır. O dönemde Kuleli Askeri Lisesi'nden mezun olan sınıf birinci, ikinci ve üçüncüleri yurt dışına mühendislik eğitimi için gönderilmiş, sınıf birincisi olarak mezun olan Enver Bey de Almanya'ya mühendislik eğitimi için gidecek öğrenciler içinde yer almış fakat kulağındaki bir rahatsızlık ve boyu-kilosu arasındaki oran istenen koşullara uymadığı için Almanya'ya gidememiştir. Daha sonra komutanları tarafından yardımcı sınıfa geçirilerek eczacılık eğitimi alması uygun bulunmuştur.^{1,a,2}

Enver İzgü 1934'de öğrenimine başladığı İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Eczacılık Yüksek Okulundan 1937 yılında mezun olmuştur. 1938-1941 yılları arasında Bayburt'ta görev yapan Enver İzgü sadece askeri eczacılık yapmakla kalmamış ayrıca ortaokullarda fizik, kimya dersleri vermiştir. Daha sonra Gülhane Askeri Hastanesi'nde, Ankara Üniversitesi'nde ve İstanbul Üniversitesi'nde çeşitli görevlerde bulunmuştur (Resim 1).^a

Enver İzgü 1945 yılında Bedia Hundi hanımla evlenmiştir. İzgü çiftinin Fatih ve Nermin isiminde iki çocukları olmuştur. Oğlu Prof.Dr. Fatih İzgü ODTÜ Biyoteknoloji bölümünde görev yapmaktadır, kızı Nermin Hanım ise Ankara Üniversitesi Fen ve Eczacılık Fakülteleri'nde İngilizce dersleri vermektedir (Resim 2).¹

Prof.Dr. Enver İzgü 22 Ağustos 2012 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

AKADEMİK HAYATI

Enver İzgü İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Eczacılık Yüksek Okulu'na 1934 yılında başlamıştır. O dönemde Almanya'daki ırkçı politikalarından ka-

RESİM 1: Enver İzgü.

RESİM 2: Enver İzgü ve eşi.

çarak Türkiye'ye gelen hocaların derslerinde çeviri yapacak kimse bulunmadığından çeviri yapabilecek kadar iyi bir Almanca bilen Enver İzgü bu görevi yerine getirmiştir. Almancayı bu kadar iyi bilmesini lisede Almanca hocası olan Münif Sait Bey'e borçlu olduğunu söyler.^a

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ndeki günlerini anılarında anlatırken Enver İzgü genel

^a Prof.Dr. Enver İzgü'nün öğrencisi Şule Nasır Vural'a yazdığı mektup.

^a Prof.Dr. Enver İzgü'nün öğrencisi Şule Nasır Vural'a yazdığı mektup.

kimya sınavından en yüksek notu aldığını belirtir ve bunun üzerine hocası Prof.Dr. Fritz Arndt'ın Askeri Tıbbiye Müdürlüğüne kimyager olmak üzere sınıf değiştirmesi için teklif yazdığı, "Allah'a şükürler olsun, sınıfım değiştirilmedi" der.²

Öğrencisi Şule Nasır Vural'a yazdığı mektupta Enver İzgü İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ndeki günlerinden bahsederken ilginç bir anısına da değinir. Enver İzgü'nün farmakoloji sınavına girmeden iki gün önce notları çalınır ve fakülteyi birincilikle bitirdikten 5 sene sonra birinciliğe heveslenen iki arkadaşı Enver İzgü'nün not defterini çaldıklarını itiraf ederler.^a

Fakülteyi bitirdikten sonra Enver İzgü, Gülhane Askeri Seririyatı adıyla anılan yüksek ihtisas veren hastanede bir senelik staja başlar ve bir sene stajdan sonra Bayburt 7. Alay Komutanlığı Hastanesi'ne Eczacı olarak atanır. 1938-1941 yılları arasında Bayburt'ta görev yapan Enver İzgü sadece askeri eczacılık yapmakla kalmamış ayrıca ortaokullarda fizik, kimya dersleri vermiştir.^{1,a}

Enver İzgü 1941 yılında Gülhane Askeri Hastanesine dönerek Farmasötik Kimya ve Biyokimya asistanlığına başlamıştır. 1944 yılında başasistan olan Enver İzgü bu arada bilimsel çalışmalarına da devam etmiştir. Ankara Üniversitesi Ziraat Enstitüsü'nde doktora başlayan Enver İzgü'nün doktora şahsından bağımsız siyasi sebeplerden dolayı yarım kalmıştır. Enver İzgü 1948 yılında Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde doktora başlamış ve 1950 yılında Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya bölümünde doktorasını bitirmiştir.^{1,a,2}

1951 yılında İsmet İnönü'nün emriyle Gülhane'nin her bölümünden bir kaç kişinin Amerika'ya gitmesi kararlaştırılır ve yapılan seçimde Enver İzgü de seçilerek ilaç sanayisi üzerine çalışmak üzere Amerika'ya gönderilir. Amerika'da öncelikle askeri eczacı ve kimyacı olarak stajını yapan Enver İzgü araştırmacı okulları seçmek üzere Philadelphia'ya gider. Pek çok üniversite ile temasa geçen Enver İzgü 1951 yılının 2.yarisından sonra Purdue Üniversitesinde ilaç sanayi üzerinde araştırma-geliştirme yapmak üzere çalışmaya başlar. Philadelp-

hia'da bulunduğu süre zarfında Amerika Bilim ve Eczacılık Kongresi'nin toplantılarında Türkiye'yi temsil eden Enver İzgü, kendisine verilen 50.yıl havanını alır. Amerika'da bir buçuk sene çalışma ve araştırmalarda bulunan Enver İzgü'ye Amerika'da kalması teklif edildiğinde, memleketinin ona ihtiyacı olduğunu belirten Enver İzgü bu teklifi geri çevirir ve Türkiye'ye döner.^{1,a,3}

1954 yılında İstanbul Üniversitesinde Galenik Farmasi dalında doçentlik ünvanını alan Enver İzgü, aynı dönemde Gülhane Askeri Tıp Akademisinde de Farmakotekni direktörlüğü yapmaya başlamıştır.¹

1956-58 yıllarında Kıdemli Binbaşı rütbesinde iken Enver İzgü Bakanlar Kurulu kararı ile ordudan izinli olarak İstanbul Üniversitesi Eczacılık Yüksekokulu'nda Galenik Farmasi doçenti olarak çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde (1957), Sağlık Bakanı Nafiz Körez'in üniversiteden ricası üzerine Doç.Dr. Enver İzgü ve Doç.Dr. A. Akçasu (Farmakoloji), İstanbul, Ankara ve İzmir'deki yerli ve yabancı ilaç fabrika ve laboratuvarlarını inceleme ve aydınlatma görevini yapmıştır. Akademik hayatı boyunca Türk eczacılığının ve Türk ilaç sanayiinin gelişimine pek çok katkısı olan Enver İzgü'nün görev aldığı bazı komisyonlar aşağıda belirtilmiştir.¹⁻⁴

ÜYESİ OLDUĞU BİLİMSEL KOMİSYONLAR VE KURULUŞLAR⁵

- 1) Türk Farmakope Komisyonu Üyesi
- 2) Türkiye Eczacılar Cemiyeti Üyesi
- 3) Farmasötik Bilimler Ankara Derneği Başkanı
- 4) American Pharmaceutical Assoc. ve A.P.A. Academy of Science Üyesi
- 5) Federation, International Pharmaceutique Scientific section Üyesi
- 6) Federation Int. Pharmaceutique Military Section ikinci başkanı
- 7) Yüksek Planlama Kimya ve İlaç Sanayii komisyon üyesi

^a Prof.Dr. Enver İzgü'nün öğrencisi Şule Nasır Vural'a yazdığı mektup.

^a Prof.Dr. Enver İzgü'nün öğrencisi Şule Nasır Vural'a yazdığı mektup.

8) Sağlık Bakanlığı Yüksek İlaç Tetkik kurulu üyesi

9) Sağlık Bakanlığı İlaç İthal kota tetkik komisyonu üyesi

10) Sağlık Bakanlığı Kontraseptiv ilaçları inceleme komisyonu üyesi

11) Türkiye Bilimsel Araştırma Komisyonu Üyesi

Enver İzgü İstanbul Üniversitesi Eczacılık Yüksekokulu'ndaki görevini tamamlayınca 1958 yılında Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde Farmakotekni Şube Direktörlüğü'ne başlamış ve 1959 yılında Albaylık rütbesine ulaşmıştır.¹

1953 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Ankara Üniversitesi bünyesinde bir Eczacılık Fakültesi kurulması için bir komisyon oluşturulmuş ve 1960 yılında Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi kurulana kadar pek çok kez toplanan bu komisyona Enver İzgü pek çok davet edilmiştir. O yıllardan bahsederken Enver İzgü, teklifin Milli Eğitim Bakanlığı'na iletilmesinde ve meclisteki müzakerelerde Ankara Eczacılar Odası'ndaki meslektaşlarının çok büyük yardım ve gayretleri olduğunu söyler. Enver İzgü kanunun kabulü ile bütün kürsü ve kadroları kendine ait olan bir eğitim sisteminin kurulmuş olduğunu anılarında gururla belirtir.²

1960 yılında Profesör ünvanını alan Enver İzgü, Ankara Üniversitesi'nde ders ve konferanslar vermeye başlamış ve 1963 yılında Ankara Üniversitesi Galenik Farmasi Kürsüsü'nü kurmuştur. Prof. Dr. Enver İzgü, ordudan verilen izinle bu kürsüde eğitici ve araştırmacı olarak çalışmıştır. 1968 yılında Tuğgenerallik rütbesine terfi eden Enver İzgü 1976 yılında ordudan kendi isteğiyle, yaş haddi dolmadan, emekliye ayrılmıştır (Resim 3).^{a,b}

Ordudan emekli olduktan sonra üniversitedeki görevine tam gün devam eden Enver İzgü, 1982 yılında Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanlığı görevine getirilmiştir. Enver İzgü 1984 yılında dekanlık görev süresi dolduktan sonra 1988 yılına kadar sözleşmeli olarak fakültede ders vermeye devam etmiştir (Resim 4).¹

^a Prof.Dr. Enver İzgü'nün öğrencisi Şule Nasır Vural'a yazdığı mektup.

^b Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Kütüphanesi arşivi.

RESİM 3: Enver İzgü (generallik yılları).

RESİM 4: Enver İzgü, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi.

Enver İzgü akademik hayatı boyunca Ankara'da kurulan pek çok özel eczacılık okulunda da dersler vermiştir. Bu dönemde gelecekte çok değerli hocalar olacak pek çok asistanı yetiştiren Enver İzgü, kendi alanına ait ders kitaplarının yanında, askeri eczacılık alanında ve Türk ilaç sanayiine yol gösterici olacak kitaplar da yazmıştır.^{2,5-7}

KİTAPLAR (Tablo 1)⁹

Enver İzgü hocamız her zaman eczacılık fakültesi öğrencilerinin dünyadaki bilimsel gelişmeleri yakından takip ederek bu konular hakkında her zaman bilgi sahibi olmalarının yanında sosyal konularda da kendilerini geliştirmeleri gerektiğini belirtmiştir. Bu yüzden dekanlığı döneminde Genel Ekonomi, Genel Hukuk ve Nüfus Planlama gibi derslerin okutulmasını sağlamıştır.¹

TABLO 1: Kitaplar.

Sulfamidler'in klinikte ve preparatlarda miktar tayini metotları	1946
Genel ve endüstriyel farmasi I	1973, 1974
Çocuklarda ilaç dozları	1961
İlaç ve patent	1992
İlaç sanayiinde organizasyon uluslararası iyi imalat(GMP)- Kontrol(GLP) koşulları, fabrika ve çalışma güvenliği	1983
İlaç sanayiinde milli ve milletlerarası kanunlar, Anlaşmalar,yönetmelikler yönünden iyi imalat(GMP) ve kontrol(GLP) Uygulama Kuralları	1988
Genel ve endüstriyel farmasi II	1974
Genel ve endüstriyel farmasötik teknoloji I	1979, 1984
Drugs used by the medical corps of the U.S. armed forces and drugs of the U.S., U.K. and Canada standardization programme and their corresponding names used in Turkish army, compositions, categories use doses	1962
Genel ve endüstriyel farmasötik teknoloji	1981
Schiff-bazlarının sağlamlıkları üzerinde aldehid ve amin bileşenleri konstitüsyonlarının tesirleri ve bu bazları termik değişimleri	1950
Genel ve endüstriyel farmasötik teknoloji öğrenci ve deneysel çalışmaları	1978, 1985

Enver İzgü meslek hayatı boyunca pek çok komisyonda yer almıştır. Türk Farmakope komisyonunda yer almıştır. İlaç ruhsat komisyonunda başkanlık ve üyelik görevlerinde bulunmuştur. Farmasötik Bilimler Ankara Derneği (FABAD) kuruluşunda kurucu üye olarak yer almıştır. Ülkemizi askeri International Pharmaceutical Federation'da (FIP) komite başkanlığı yaparak temsil etmiştir.⁴

Türk ilaç sanayinin bugünlere gelmesinde büyük katkıları olan Enver İzgü, özellikle İyi Üretim Uygulamaları (Good Manufacturing Practices, GMP) konusunda sürekli Türk ilaç sanayini bilgilendirmiş ve yönlendirmiştir. Türk ilaç sanayinin bugünlere gelmesinde Prof. Dr. Enver İzgü'nün katkısı yadsınamaz (Resim 5).³

Fakülteye girdiği ilk gündeki heyecanını aramızdan ayrılana kadar koruyan değerli hocamız

RESİM 5: Enver İzgü ve Yalçın Özkan.

Prof.Dr. Enver İzgü'yü Türk Eczacılığına yaptığı katkılarından ve Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nin ve de modern farmasötik teknoloji laboratuvarlarının kurulmasındaki emeklerinden dolayı saygıyla anıyoruz.

KAYNAKLAR

1. Baydar E. Prof. Dr. Enver İzgü. Eczacı 2003; 4: 34-37
2. İzgü E. Eczacılık Fakültelerinin Anılarımdaki Geçmişleri. Havan 1992; 1-2: 3-5.
3. Hincal AA. Hocamız Enver İzgü'nün Ardından. Hedef Sağlık 2012; 45: 42-43
4. Prof. Dr. Enver İzgü kişisel arşiv.
5. İzgü E. Eczacılık Fakültelerinin Anılarımdaki Geçmişleri 2. Havan 1993; 2-1: 9-10.
6. İzgü E. Eczacılık Fakültelerinin Anılarımdaki Geçmişleri 3. Posyon 1993; 2-2: 6-7.
7. İzgü E. Eczacılık Fakültelerinin Anılarımdaki Geçmişleri 4. Posyon 1993; 2-4: 15-16.